

64-72-28/1
19.03.18

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Коваль Оксани Ярославівни

«Легітимність державної влади:

співвідношення правових і моральних аспектів реалізації»,

що подана на захист до спеціалізованої вченої ради Д.35.052.19 у

Національному університеті «Львівська політехніка»

на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі

спеціальності 12.00.01 – теорія та історія держави і права;

історія політичних і правових учень

Актуальність теми дослідження. В умовах сьогодення Україна знаходиться на етапі перехідного державно-правового процесу, який обумовлюється євроантлантичною інтеграцією і загальною глобалізацією. Державні інституції переходять на новий етап розвитку, що формує іншу структуру їх діяльності. Можливість переходу на новий рівень регулювання залежить не лише від правових аспектів, а й від рівня легітимності державної влади.

Легітимність як центральна характеристика державної влади, впливає на всі без винятку сфери суспільної діяльності. З цієї причини дослідження процесів легітимації державної влади крізь призму правових і моральних аспектів є основою до розуміння закономірностей функціонування форм правління в окремо взятій державі. Пошук і визначення легітимності, ефективності та стабільності державної влади є основною умовою сталого розвитку суспільства в довгостроковій перспективі. Зазначене, на мою думку, переконливо свідчить про актуальність та теоретичну і прикладну значущість теми дисертаційного дослідження Коваль Оксани Ярославівни «Легітимність державної влади: співвідношення правових і моральних аспектів».

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації визначається в цілому достатньо органічним поєднанням її структури і змісту. Побудова дисертації

досить збалансовано відображає основні завдання здійсненого дослідження, а саме – проаналізувати підходи до визначення поняття легітимності влади та її сутності; здійснити співвідношення понять «легітимність», «легальність», «законність»; визначити форми юридичної репрезентації принципу легітимності влади; охарактеризувати засоби реалізації легітимності влади в нормах і принципах права; простежити особливості забезпечення легітимності влади в правових умовах України; розкрити морально-етичні контексти поняття легітимності влади та їх вияв у нормах права; виділити практичні аспекти легітимізації влади в умовах глобалізації; обґрунтувати перспективи взаємодії моральних і правових засад легітимності державної влади в інформаційному суспільстві.

Сформульована мета і завдання дослідження, дозволили Коваль О.Я. комплексно, об'єктивно і всебічно здійснити співвідношення правових і моральних аспектів реалізації легітимності державної влади.

Текст дисертації, що складається зі вступу, трьох розділів, які об'єднують у собі десять підрозділів, висновків та списку використаних джерел, характеризується цілісністю і завершеністю.

У вступі до роботи визначається актуальність теми, що пов'язана з ефективністю державної влади, яка залежить не лише від її реформування і приведення в оптимальний стан її структурної та функціональної складових, але і від морально-правових засобів й способів її реалізації.

Розділ 1 «Концептуальні межі і методологічна визначеність поняття легітимності влади» присвячено аналізу історіографії, методологічних аспектів дослідження, поняття легітимності у формально-правовому та політико-правовому аспектах та співвідношення понять «легітимність», «легальність», «законність».

У другому розділі «Правові механізми реалізації легітимності влади» проаналізовано форми юридичної репрезентації принципу легітимності влади, виділено засоби реалізації легітимності влади в нормах і принципах

права та відображено своєрідність забезпечення легітимності влади в правових умовах України.

Третій розділ «Моральні засади правової легітимності» містить положення про основні морально-етичні контексти поняття легітимності влади та їх вияв у нормах права, визначено колізії переосмислення поняття легітимності влади і практичного її здійснення в умовах глобалізації та розкрито перспективи взаємодії моральних і правових засад легітимності державної влади в інформаційному суспільстві.

Найбільш значущі наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані у дисертаційному дослідженні Коваль О.Я. отримали у цілому достатнє обґрунтування у тексті роботи, та відображення у авторефераті дисертації.

Авторка дисертації досить збалансовано використовує посилання на монографічні роботи та наукові статті інших авторів для підтвердження своїх позицій і висновків, поєднуючи це з критичним сприйняттям тих положень науковців, які на її погляд недостатньо обґрунтовані чи неприйнятні.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів. Достовірність отриманих результатів основана на опрацюванні дисертанткою багатоманітної джерельної бази та є цілком достатньою для успішного, повного і глибокого розкриття сформульованої актуальної і важливої теми дослідження з точки зору як теорії, так й практики національного право- та державотворення.

Наукова новизна дисертаційного дослідження зумовлюється тим, що воно є першим у вітчизняній юридичній науці комплексним монографічним дослідженням, присвяченим співвідношенню правових і моральних аспектів реалізації легітимності державної влади.

Найістотніші результати дослідження, які відображають внесок у розробку означеної проблеми, зводяться до того, що вперше: застосовано методологічний підхід, який передбачає диференціацію структурної та функціональної складової легітимності державної влади, яка дозволяє

співвідношення її моральних і правових аспектів; на основі аналізу правової природи легітимації державної влади визначено і обґрунтовано її правові форми організації і вираження; виокремлено правове і політичне розуміння легітимації державної влади, розкрито їх переваги та недоліки. В контексті цього розрізнення реалізована можливість оцінити роль права в комплексі легітимаційних засобів які реалізуються як органами державної влади, так і громадянським суспільством.

Слід відмітити, що у роботі удосконалено: методи правової легітимації, які не тільки спрямовані на набуття державною владою легітимного статусу, а й сприяють оцінюванню державної влади суспільством з точки зору її цінності та виправданості; основні шляхи і засоби морально-правового виходу з кризових ситуацій, що складаються у процесі легітимності державної влади; концепцію залежності правових форм легітимації державної влади від конкретного культурного та історичного типу держави. Визначено, що дієвість правових процедур в легітимації державної влади залежить від їх зв'язку з правовими ідеями рівності і порядку.

Крім вищесказаного, позитивним моментом роботи є те, що отримали подальшого розвитку: практично-прикладні рекомендації щодо підвищення легітимності державної влади. Зокрема, виявлено тенденції, з якими пов'язано ослаблення і кризи державної влади в суспільстві та в подоланні яких полягає оптимізація її правової легітимності. Обґрунтовано напрями оптимізації легітимності державної влади в сучасних умовах.

Наукове та практичне значення роботи. Дослідження правових і моральних аспектів реалізації легітимності державної влади на теоретико-правовому рівні складає значний науковий та практичний інтерес. Авторка даної дисертаційної праці сформулювала цілісне і всебічне уявлення про легітимність державної влади крізь призму правових і моральних аспектів її реалізації. Науковий аналіз охоплює низку питань, які не розглядалися теоретиками вітчизняного права, або так і залишилися невирішеними у науковій літературі. Вагомий внесок даного дослідження обґрунтовується

також тим, що сформульовані в дисертаційному дослідженні положення та висновки сприятимуть формуванню підходів до розуміння легітимності державної влади в євроінтеграційних умовах.

Повнота викладення матеріалів в публікаціях положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукові положення, висновки, пропозиції та рекомендації, що сформульовані у дисертації Коваль О.Я., з достатньою повнотою викладені в авторефераті та одинадцяти публікаціях дисертантки, сім з яких містяться у фахових виданнях, два з яких включені до міжнародних наукометричних баз даних (Index Copernicus).

Визнаючи теоретичну і практичну цінність дисертаційного дослідження Коваль О.Я., позитивно оцінюючи його в цілому, слід відзначити, що окремі положення дисертації містять певні дискусійні суперечливі моменти, недоліки, висвітлення яких і додаткове обґрунтування чи спростування на прилюдному захисті дисертації сприятиме більш повній та об'єктивній характеристиці результатів дисертаційного дослідження.

1. У підрозділі 1.1 дисертації, Коваль О.Я. проявила надмірну наукову обережність та коректність у критичному аналізі поглядів інших дослідників, котрі вивчали проблемні аспекти легітимності державної влади. Розглянувши значну кількість наукових джерел та особливості їх змісту, дисертантці вдалося вирішити поставлене завдання. Однак, зміст підрозділу 1.1 дисертації здебільшого стосується поверхневого аналізу теоретико-правового обґрунтування основних досліджень та меншою мірою критичного огляду дослідження даної проблеми. У даному підпункті відсутня чітка структуризація наукових підходів щодо досліджуваного питання, потребує об'єднання наукових досліджень за принципом внутрішньої єдності наукових поглядів у конкретні групи та глибшого дослідження еволюції наукової думки у цій сфері.

2. У дисертаційній роботі обґрунтовано актуальність теми дисертації, показано її зв'язки з науковими програмами, планами, темами;

висвітлено ступінь розробки та методологію дослідження; визначено мету та завдання роботи; охарактеризовано наукову новизну та практичне значення одержаних результатів; наведено відомості щодо публікацій та форм апробації основних положень дослідження; вказано особливості щодо структури та обсягу дисертації, але чомусь не в повній мірі авторка звернула увагу на таку складову будь-якого наукового дослідження, як емпірична база та правозастосовна практика. Вважаємо, що від охоплення цих двох складових робота тільки б виграла, особливо, що стосується міжнародного досвіду.

3. Характеризуючи особливості легітимності державної влади в Україні, дисертантка основну увагу приділяє аналізу даного питання на прикладі нашої держави. Натомість необхідним було б здійснення порівняльно-аналітичного дослідження практики набуття і забезпечення легітимності державної влади на прикладі провідних держав світу (США, Великобританія, Франція, Німеччина, Японія).

4. Не заперечуючи проти важливості для аналізу механізму реалізації легітимності державної влади дисертанткою, на нашу думку, потрібно було б більше уваги звернути на системно-структурний та функціональний методи, завдяки яким встановити не лише структуру механізму легітимності державної влади, а і особливості взаємодії його елементів.

Однак слід відзначити, що наведені недоліки не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації та носять дискусійний характер. Здобутки дисертантки принципово переважають зазначені рекомендації.

У цілому молода дослідниця запропонувала низку положень, що містять обґрунтовані та нові, ще не захищені дослідницькі результати в галузі загальнотеоретичних наукових розробок. Зроблені висновки і рекомендації мають предметний характер.

Зазначене дає підстави дійти висновку про те, що дисертація Коваль Оксани Ярославівни «Легітимність державної влади: співвідношення

правових і моральних аспектів реалізації», подана на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень, є завершеною науковою працею, яка має важливе значення для правової науки. Вказана робота відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, а її автор – Коваль Оксана Ярославівна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень.

Офіційний опонент:

Професор кафедри загальноправових дисциплін

Донецького юридичного інституту МВС України

доктор юридичних наук, доцент

Зозуля Є.В.

Підпис професора кафедри ЗПД

ДЮІ МВС України засвідчую :

т.в.о. начальника відділу режимно-секретного

та документального забезпечення

М.В Шульга